

BIBLIOTECA PARLAMENTARĂ

№ 14754

OVID DENSUȘIANU

INTRE DOUĂ LUMI

DRAMĂ IN TREI ACTE, IN VERSURI

BUCUREȘTI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ „MINERVA“

FILIP, MOROIANU, POPOVICI ȘI TĂLĂȘESCU

1899

ÎN TRE DOUĂ LUMI

1278.

14754

OID DENSUȘIANU

268004

INTRE DOUĂ LUMI

DRAMĂ IN TREI ACTE, IN VERSURI

BUCUREȘTI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ „MINERVA“

FILIP, MOROIANU, POPOVICI ȘI TĂLĂȘESCU

1899

BUCLIRESTI

COTA

1278

RC202/03

B.C.U. Bucuresti

C2174

PERSOANELE

COSTIN, poet
ANGHEL, bacalaureat din Paris
IORGU MILU, postelnic
RADU DUMA, hatman
SANDU DUMA
STAN, crîşmar
IOAN, servitor
UN POPĂ
UN CĂLUGĂR BĂTRÎN
UN CĂLUGĂR TÎNĂR
UN AL TREILEA CĂLUGĂR
UN AL PATRULEA CĂLUGĂR
UN AL CINCELEA CĂLUGĂR
DOI ACTORI DE BÎLCI
UN VÎNĂTOR
UN ȚĂRAN
UN ARNĂUT
UN GRĂDINAR
UN CĂRUȚAȘ
UN COPIL DE ȚĂRAN

ELENA MILU

ZOE MILU

SMARANDA CRISTESCU

MARIA CRISTESCU

ELISA CRISTESCU

RUXANDA, femeie în casă

Lume, călugări, preoți, cîntăreți, ciocli.

Acțiunea se petrece pe la 1840. Actul întâi, al doilea și sfîrșitul actului al treilea la Iași; începutul actului al treilea la mănăstirea Neamțu.

ACTUL ÎNȚĂ

ACTUL ÎNTÎI

SCENA I

O odaie mobilată, cu oare-care lux, după moda veche. La mijloc o masă, la dreapta (din partea publicului) o canapea. Oglinzi și tablouri pe pereți. În perețele din stînga o fereastră (aproape de sobă). În față o ușe. — La ridicarea cortinei, Iorgu, îmbrăcat în haine vechi boerești, stă de vorbă la masă cu Radu, îmbrăcat într'un halat.

IORGU, RADU

IORGU

Nu crezi c'ar fi mai bine să-l întrebăm pe el?

RADU

Eü nu sînt de părere, îl știu cam ușurel
Și nu se prea gîndește acum la 'nsurătoare,
Mi-i frică să nu strige că-l ducem la 'nchisoare.

IORGU

Să hotărîm atuncia noi singuri între noi
Și să-l chemăm în urmă să-i spunem amîndoi
Că ne-am gîndit la dînsul să-l logodim îndată
Cu fata mea, Elena...

RADU

Părerea-i minunată.

IORGU

Dar dacă nu primește? mai știi ce i-o veni?

RADU

Ei! lasă-mă pe mine, când eă i-oă porunci
 Să vezi c'are s'asculte, nimic n'o să mai zică;
 Î scot eă gărgăunii, și-mă știe el de frică.
 Să fii dar sigur...

IORGU

Bine! atunci ne-am învoit.

RADU

Cu zestrea cum rămîne?

IORGU

Cum știi, eă m'am gîndit
 Să-i daă Elenei numai o parte din moșie,
 Iar după moartea noastră întregă o să-i vie.

Intră Sandu.

SCENA II

ACEIAȘI, SANDU

SANDU, dînd mina lui Iorgu și aruncînd
 o privire spre Radu.

Ce complotați aicia?

RADU

Nimic...

IORGU, către Sandu.

Dar dumniata

Pe unde mai faci curte?

SANDU, arătînd pe Radu.

Intreabă pe papa.

IORGU

Dar cum? el o să-mi spue?

SANDU

De-ai ști cum află toate,
Și-mi ține cîte-un logos de-un ceas și jumătate...

Ia o călimară de pe masă.

Să mă iertați o clipă, ași vrea să scriu ce-va...

RADU, sculindu-se de la masă și luînd
pe Iorgu de mîină.

Rămîi aici la masă, și noi te-om aștepta.

Radu și Iorgu se duc lingă sobă, unde-și continuă convorbirea. Sandu caută în niște hirtii de pe masă și începe să scrie. O mică pauză în care Radu și Iorgu vorbesc încet, făcîndu-și din timp în timp cîte un semn de aprobare; Sandu continuă să scrie, făcînd o socoteală și numărînd din cînd în cînd pe degete.

SANDU, socotind.

Doi boi... cinci cai de rasă... trei-zeci de dobitoace...

RADU

Ce socotești acolo? măi bine vino 'ncoace
Să-ți spun o veste bună...

SANDU

Imi pare bine, tată,
Dar numai o minută, și isprăvesc îndată.

Continuă să scrie; aruncă însă îndată condeiul și se îndreaptă spre sobă.

Cătră Radu.

Ei! ce-î?

RADU

Gîcește singur...

SANDU

O fi vre-un lucru bun,
Vă văd că sînteți veseli...

RADU

Ascultă-mă să-ți spun.
Am hotărît cu dînsul...

Arătînd pe Iorgu.

Să te 'nsurăm...

SANDU, încurcat și cu un aer de mirare.

Cu cine?

RADU, bătîndu-l pe umeri.

Fii liniștit, n'ai grijă: te poți încrede 'n mine.

SANDU, nerăbdător.

Dar spune-mi mai de grabă.

RADU

Ești prea nerăbdător.

După o mică pauză.

Cu fata lui...

Arătînd pe Iorgu.

Elena...

SANDU, mirat.

Cu ea să mă însor,

Cînd am văzut-o numai în treacăt?...

RADU

Ce-are a face?

SANDU

Și nu mai mult de-odată...

RADU

Și ce? poate nu-ți place?

Elena-î fată bună, cu ea te potrivești,

Și-î greu azi alte fete ca ea să mai găsești.

Eū sînt bătrîn, vezi bine, sînt slab și pot să mor,

De-aceea cît mai iute ași vrea ca să te 'nsor.

De ce mai stai pe gînduri? Vezi socrul ți-î aici,

Sărută-î iute mîna...

SANDU, cu un aer puțin batjocoritor.

Și ce mai ai să-mi zici?

RADU, furios.

Nu vrei?

Făcînd un gest amenințător.

Să ții tu minte c'am să te las pe drumuri,
Și-am să te văd atuncia de-ai să mai ai tu fumuri.
Nimic din moștenire să știi că n'am să-ți dau,
De nu m'ascuți pe mine...

SANDU, cu gura pe jumătate și cu un gest
de supunere fără voce.

Ei! lasă, c'am s'o iaă.

Se duce să sărute mina lui Iorgu.

IORGU, strîngîndu-î mîna.

De-ai ști ce bine-mi pare, cît sînt de fericit
Că te-am ales pe tine: mă simt întinerit.
Să vii azi după masă să vezi pe fata mea,
Și peste-o zi sau două te-oî logodi cu ea.

RADU, luînd pe Iorgu de mină și pregă-
tindu-se de plecare.

Cătră Sandu.

Noi te lăsăm acuma. Rămii și te gîndește,
Cînd cine-va se 'nsoară...

SANDU, întrerupîndu-l ironic.

Forțat se liniștește.

Radu și Iorgu pleacă.

SCENA III

SANDU, singur, așezîndu-se pe canapea.

M'a procopsit și tata. De unde m'așteptam
Să-mi iaă belea pe capu-mi, cînd tocmai mă gîndiam

Cum să petrec mai bine, să gust din tot ce-î bun
 Și pînă-s încă tînăr, cît pot, să mă răsbun?
 Dar ce să fac? Cuvîntul deja eî mi l-am dat,
 Și vād prea bine singur ce rău m'am încurcat.

După o mică paușă.

Mi-î greu să 'ncep vieața de om căsătorit,
 Să nu mai umblu noaptea, să staî ca pironit
 Acasă cu nevasta, citindu-î vre-un roman,
 Și să primesc, drept plată, cîte-un copil pe an.
 Acestea nu-s de mine. Cum așî putea să staî
 Lipsit de toate-acelea ce fericirea-mî daî?
 Cum să le las pe ele? Ce-o face-acum Florica,
 Elisa, Marioara, drăguța mititica,
 Și altele cu care petrec de-atîtea ori
 Și-mî zic mereu: «Aî grijă, să nu te mai însori!»

Sare repede de pe canapea.

Cum am uitat c'am astăzi din nou o întîlnire,
 Gîndind la 'nsurătoare, eî mi-am ieșit din fire.

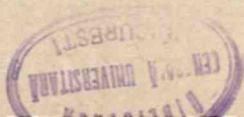
Ișî caută pālăria în toate părțile, o
 găsește și pleacă.

SCENA IV

*O grădină. În față se zărește după copaci o casă mare boe-
 rească. La stînga o bancă sub arbori. La dreapta gardul
 grădinei.*

ELENA, singură, rāzimîndu-se cu o mină
 de spătarul băncei și ținînd în
 cealaltă cîte-va flori.

Ce greu îmi trece ziua: un ceas îmi pare-o mie;
 Cînd nu-î Costin aicia grădina mi-î pustie;

Cu cîtă nerăbdare aștept să-l văd că vine,
Să gust cu el alături clipite mai senine.

Se pune pe bancă și începe să așeze
florile în cunună,

Cu voi, o! flori frumoase, vreaū chinul să-mi alin,
Cînd floarea după care de-atîta timp suspin
Departe e de mine și 'n umbră se pălește
De dorul unei raze ce nu se mai ivește.

Apare grădinarul ce vine încet și se
uită prin prejur, apropiindu-se de bancă.

SCENA V

ELENA, GRĂDINARUL

GRĂDINARUL, răzimîndu-se pe sapă.

N'ai milă, coconiță, de biată munca mea,
O floare mai frumoasă nu-î chip s'o pot ținea.

ELENA, uitîndu-se lung la el.

Dar știi că ești obraznic?

GRĂDINARUL

Ba nu, zău, coconiță,
Nu-mi place să văd floarea uscîndu-se 'n cosiță.
De ce n'ar sta ea oare mai bine într'un strat?

ELENA, răstită.

Ascultă, mi se pare că ești cam afumat.

GRĂDINARUL

Să mă ferească Domnul! Sînt teafăr doar de cap,
Căci staū de dimineață grădina să mi-o sap;

Dar cînd găsesc că iarăși vre-o floare s'a tăiat,
 N'am gust de loc de muncă și-mi pare că-s turbat.
 Nu vreau să-mi văd grădina pustie, despoiată,
 Ca o femeie tunsă, cu fața nespălată.

ELENA

Fii omule pe pace, căci n'ai pierdut nimic;
 Nu te speria de geaba: grădina nu ți-o stric.

GRĂDINARUL

Cum zici, așa să fie; prea bine, coconiță.

Se îndepărtează și-și întoarce capul
 îndărăt cu un aer obraznic.

Ași vrea măcar o lună să fi grădinărită.

Iese prin stînga și se întilnește cu
 Ruxanda, cu care stă puțin de vorbă
 și-i arată pe Elena pe bancă.

SCENA VI

ELENA, RUXANDA

ELENA

Ce vești aduci, Ruxando?

RUXANDA

Mi-a spus c'are să vie.

ELENA

Și ce făcea?

RUXANDA, îngrijată.

O doamne! nu știu ce-o să mă fie,
 Dar mie mi se pare că lucrul nu-î curat.
 Cînd am intrat pe ușe de loc nu s'a uitat;
 Cu fața 'ntunecată el sta lîngă fereastră
 Și tot purta prin mîină un crin și-o floare albastră;
 Ofta cîte odată, spunea cîte-un cuvînt
 Și se uita într'una cu ochii la pămînt.
 Voind să-î dau scrisoarea, nu știu cum am făcut
 Că de pe colțul mesei oglinda a căzut.
 A tresărit atuncia și s'a sculat pe loc,
 I-am dat răvașu 'n mîină, și, doamne! cu ce foc
 Sorbia dintr'însul slova, și sta de se gîndia
 La fie-care vorbă, de nu mă isprăvia.
 Cînd a stîrșit citirea mi-a zis: «Să-î spuî că vin.»

ELENA

Și nu ți-a dat nimica?

RUXANDA

Ba, un pahar de vin.

ELENA, nervoasă.

Ei! nu te 'ntreb aceasta; te 'ntreb dacă ți-a dat
 In mîină vre-o scrisoare...

RUXANDA

Era prea turburat
 Și n'avea gust să scrie, cum am putut vedea,

Ii tremura tot trupul și-abia se mai ținea.

După o mică pauză.

Zău, mie mi se pare că dînsul nu-î prea bine,
Dar i-ași găsi eu leacul, de m'aî lăsa pe mine,
Cînd o veni aicia, de boală să-l descînt...

ELENA

Vorbești și tu Ruxando...

RUXANDA

Ba nu...

Făcînd un gest cu mîna.

Inc'un cuvînt...

ELENA

Mi-aî spus destule, lasă... te du și-ți vezî de treabă.

RUXANDA, înclinîndu-se.

Am auzit... prea bine; mă duc, mă duc de grabă.

Pleacă. Elena se scoală de pe bancă și se preumblă. Costin apare îmbrăcat în negru. Elena se îndreaptă spre el, îl sărută și se uită cit-va timp în fața lui.

SCENA VII

ELENA, COSTIN

ELENA, ținînd pe Costin de mină și privind-l în față.

Ești trist din nou, Costine; te văd că te-aî schimbat...

COSTIN

Sînt tot același, dragă; nimic nu s'a 'ntîmplat.
 Se poate ca la față să fiu mai abătut,
 Dar sufletu-î același, precum l-ai cunoscut.
 Un om e ca și riul în care ni s'arată
 Cînd soarele, cînd cerul cu bolta 'ntunecată,
 Dar apa-î tot aceeași — și noi tot sîntem noi.

ELENA, stringîndu-î mîna.

Și sîntem și mai bine, căci sîntem amîndoi.

Se așează pe bancă, de care se apropiase încetul cu încetul împreună cu Costin. În fața ei Costin pe un scaun.

Ce-ai mai făcut, Costine, de cînd nu ne-am văzut?

COSTIN, privind în jos.

Nopți albe, zile negre, destule-am petrecut.
 Am stat ca 'ntr'o 'nchisoare, strein par'că de mine,
 Sburînd mereu cu gîndul aicia cătră tine,
 Ca pusnicul ce veșnic rămîne credincios
 Și zilnic poartă 'n minte icoana lui Cristos.

După o mică pauză și cu glas mai tare.

Ce nopți pline de farmec cînd mintea 'nfierbîntată
 Ca pasărea de noapte se vede 'naripată
 Și sboară, se tot duce, prin lume rătăcește
 Și 'n jurul ei un freamăt de groază răspîndește!
 Atuncia tot se schimbă: cei morți vin la vieață,
 Ce-î mic se face mare, ce-î rece se desghiață,
 Și peste tot ai crede că vezi numai minuni,
 Și-abia te simți în stare gîndirea să-ți aduni.
 Așa am stat, Eleno, visînd la masa mea,

Dar musa-mă amuțise, sărmana vai de ea:
 Nu mai aveam cuvinte să-ți scriu precum voiam,
 Steteam cu pana 'n mîină și versuri nu găsiam.
 Azi noapte mă pusesem să-ți scriu și să-ți trimit
 O strofă, cît de scurtă, dar cum am isprăvit
 Un vers, atîta numai, de-odată văd picînd
 O lacrimă fierbinte, și m'am oprit plîngînd.

Scoate o scrisoare din buzunar și o
 arată Elenei, care o ia și se uită gin-
 ditoare la ea.

Atît ți-am scris, Eleno, vezi versul l-am și șters...

ELENA

O lacrimă vorbește mai mult de cît un vers.

COSTIN

E drept ce zici, Eleno, dar tot nu mi-ar plăcea
 Să fac un lac de lacrimi din tinereța mea,
 Să nu mai pot în versuri simțirile să-mi spun...

După o mică pauză.

O nu! să știți, de sigur, c'atuncia sînt nebun.
 Dar să lăsăm acestea. Tu încă nu mi-ai spus
 Ce-ai mai făcut în lipsă-mi, pe unde te-ai mai dus.

ELENA

Cum vezi, ți-am scris, căci mama asară a plecat
 Cu tata la moșie...

COSTIN

Și cum de te-ați lăsat?

ELENA

Le-am zis că nu mi-î bine; m'am săturat s'ascult
 Aceleași lucruri veșnic; am suferit prea mult.
 Nu-î nici o zi lăsată să nu fiu dojenită
 Că n'am un pic de minte, că sînt nenorocită
 De țin încă la tine și nu mai părăsesc
 Dorința mea nebună cu tine să trăesc.

Tristă și uitîndu-se în jos.

De-ai ști ce simt în suflet, cît sufer, o Costine!
 Cînd văd că cei de-aproape mă chinuesc pe mine
 Și'n loc să-mî deie singurî un ceas de fericire
 Se fac calăii noștri, calăi pentru iubire.

Ridică ochii și vede pe Costin uitîndu-se distrat spre arborii de deasupra băncii.

Ce se petrece 'n tine, de stai pe gîndurî dus?
 N'ai ascultat de sigur nimic din ce ți-am spus.

COSTIN

Le știu prea bine toate și singur am simțit
 Că pentru mulți iubirea e un păcat oprit;
 Dar ce să fac, Eleno? Cînd rana sîngerează
 Și fibra cea mai mică din noi se 'nveninează,
 Cît timp mai am putere tot cat pe lîngă mine
 Un lucru care poate durerea să-mî aline.
 De-aceea staū pe gîndurî și contemplez mereū
 Natura ce ne leagă pe noi de Dumnezeu,
 Și cînd privesc la frunze, la florî, la un izvor
 Găsesc vieată nouă, mă simt iar mai ușor.
 Iubirea de natură e dulce mîngîiere,
 Cînd cealaltă iubire legată-î de durere.

ELENA

Și tu, ca toți poeții, iubești prea mult, Costine :
 O patimă te lasă și 'n locu-î alta vine.
 Iubirea se slăbește cînd noi nu ne ferim
 De lucruri ce ne 'ndeamnă simțirea s'o 'mpărțim.

Cu energie.

O dragoste fierbinte ne vrea pe toți întregi :
 Acestea-s de cînd lumea eternele ei legi.
 Un om care iubește și-și vede fericirea
 Intr'o femeie numai, el nu-și lasă gîndirea
 Să sboare ca un flutur, nici inima și-o 'mparte
 In cîte părți îi place...

COSTIN, întrerupînd-o.

Tu-mi spuî lucruri deșarte.
 Te 'nșeli cînd crezi c'amorul puterea și-o slăbește
 De 'ndată ce iubirea pentru natură crește.
 Cînd cine-va visează, privind natura moartă,
 Și chipul ce-l slăvește în inima lui poartă,
 In orî-ce lucru vede ființa lui iubită,
 Și 'n orî-ce parte-ascultă, urechea lui uimită
 Ii pare că-î atinsă de-același dulce nume,
 Rostit de 'ntreaga fire, cîntat de-o 'ntreagă lume.

Apucînd pe Elena de mină.

Nu te mai plînge dară și nu mai fi geloasă,
 De contemplez și-mi place natura 'n veci frumoasă.

ELENA

Te văd acuma bine că ești mai fericit
 De cît sînt eû, biet suflet aicia rătăcit.
 Tu poți prin poezie să-ți micșorezi durerea,
 Dar eû nu pot prin mine să-mi aflu mîngîierea.

Cînd tot ce mă 'nconjoară de mine e strein
 Și zilnic toți îmi varsă în inimă venin,
 De unde pot să-mi stîmpăr dorința mea nebună
 Să gust dintr'o vieață mai nobilă, mai bună?

După o mică pauză și frîngîndu-și
 minile.

Ah! sînt sătulă, doamne! să măi trăesc aici,
 Să văd chiar și părinții schimbați în inimi.

Cade cu capul în mîni și începe să
 plîngă.

COSTIN, mîngîind-o.

Ce-ți folosește plînsul?

ELENA, ștergîndu-și ochii cu batista, și
 suspinînd.

Atît mi-a mai rămas,
 Cînd alt-fel nu se poate durerea s'aibă glas.

Maî tare.

Cît de grozavă-i lupta cînd stai ca răstignit
 Intre o lume 'n care te vezi nenorocit
 Și alta ce-ți apare ca un pămînt promis
 Ce-ți farmecă privirea, te 'mbată ca un vis.
 De-o parte văd pe-aceia ce ruginiți în rele
 Nu pot să mă 'nțeleagă, și visurile mele
 Le iaū drept nebunie, căci sufletul li-i mic
 Și tot ce spune-un tînăr le pare că-i nimic.
 De altă parte gîndul mă 'ndeamnă ne'ncetat
 Să-mi iaū avînt spre lumea ce tu mi-ai arătat
 Și unde tot mai este o rază de lumină,
 Pe cînd aici stai singur, închis ca 'ntr'o ruină.

COSTIN

Așa ni-î dat, Eleno, s'o ducem astăzi toți:
 Nu mai putem fi oameni, ci niște bieți iloți.
 Bătrîni vreau din tineri să facă marfă vie,
 S'o vîndă cui le vine, bogat numai să fie.
 Ei nu 'nțeleg că toate nu pot să 'nlocuească
 Iubirea ce-î lăsată pe om să-l ferească.
 Sînt prea nebuni de cată, cum văd de cîți-vă anî,
 Să schimbe două inimi în două pungî cu bani.

ELENA

Gîndește-te, Costine, cum pot să mă iubesc
 Niște părinți ce singuri vieața mi-o sdrobesc?

Cu energie.

Pe-un om ca Sandu, doamne! pe-acesta să-l iaū eū?
 Și cînd nu pot să-l sufer să-î zic bărbatul meū?

Tristă și dînd din cap.

Sărmană tinereță! Mă bine-ași fi murit
 În ziua blestemată cînd eū l-am întîlnit.

După o mică pauză.

Tu ești sărac, Costine, pe tine nu te-aū vrut,
 Dar aū ales pe Sandu, deși-î un om perdut,
 Căci e bogat, și tata cu bani l-a cîntărit...
 Și ce să fac? silită-s acum să mă mărit
 C'un om ce mă desgustă, pe care nu-l privesc
 De cît cu ochii 'n lacrimi și simt că 'nebunesc.

COSTIN

Așa se 'ngroapă toate, și oameni și iubire,
 Și nu ne măi rămîne de cît o amintire

Din tot ce-a fost odată și astăzi nu mai este;
Așa-î vieața 'ntreagă: o tragică poveste.

Cade cu capul pe mîna dreaptă. — Se aud niște clopoței de trăsură. Elena fuge spre stînga, se uită și se întoarce de grabă.

ELENA

O! pleacă... fugi Costine, căci tata a sosit...

COSTIN, se scoală repede de pe scaun și-î strînge mîna.

Adio! visul nostru îl văd că s'a sfîrșit.

Sărută pe Elena care-î dă o rosă. Se despart emoționați. El trece peste gardul grădinei, se mai uită odată îndărăt la Elena ce-l urmărește cu ochii — și dispăre. Elena se îndreaptă încet spre casă, la stînga.

H.

SCENA VIII

O odaie de lucru, după moda veche. În păretele din față, lîngă fereastră, o bibliotecă. În mijloc o masă. La stînga o canapea. În păretele din dreapta o ușe.

IORGU, SANDU

IORGU, îmbrăcat într'un halat, cu fes pe cap și cu ochelari, se întoarce din spre bibliotecă cu o carte în mîna și vine lîngă Sandu ce șade pe canapea, purtînd prin mîni niște cărți de joc.

Îți dau aici o carte, e bine s'o citești.

SANDU, ironic.

De sigur că cuprinde tot lucruri bătrînești.

IORGU, arătîndu-îi titlul cărței.

Citește... e *Vieța prea sfintului Vasile*,
Și ce frumos e scrisă...

SANDU, uitîndu-se la carte.

Dar sînt atîtea file...

Și n'am de loc eă gustul să răsfoesc prin ele;
Imi plac cărți mai ușoare...

Arătînd cărțile de joc.
așa ca ale mele,

Căci-mi aduc parale...

IORGU, surîzînd.

Așa-mi plăcea și mie

De mult... cînd eram tînăr...

Făcînd un gest cu mîna.
dar timpul o să vie

Cînd vei simți plăcere mai multă să citești
De cum te văd acuma...

SANDU, uitîndu-se lung la el și întreru-
pîndu-l.

Și nu te plictisești

Să stai cu cartea 'n mînă? Eă, zăă, că n'ași putea...

IORGU, bătîndu-l pe umeri.

Ești prea copil, așteaptă s'ajungă la vrîsta mea...

Cu un ton grav.

Cînd cine-va e tînăr în ori-ce loc găsește

Petreceri de tot felul, și nu se mai gîndește
 La ce-l așteaptă 'n urmă; dar cînd a 'mbătrînit
 Și simte cu tristeță că firea-î s'a tocit,
 Atuncia vede singur că nu i-a mai rămas
 De cît cetirea doară...

SANDU, întrerupîndu-l ironic.

Și ochelarii 'n nas.

Iorgu se uită lung la el peste ochelari și pare supărat de această observațiune.

IORGU, răsfoind prin carte.

Te rog, fii bun și-ascultă din carte să-ți cetesc,
 Sînt lucruri prea frumoase...

SANDU, ironic.

O da! nu mă 'ndoesc.

IORGU, se așează lingă canapea pe un scaun, tușește odată și începe să citească cu un ton grav.

«... De cît toate nu este altă faptă mai bună, mai folositoare și mai puternică pentru ca să se mintuească omul de cît mărturisirea, adecă cea curată și fără acoperemînt și fără viclesug, care nu se face cu meșteșugire și cu pricină și minciuni...»

SANDU, plietisit și căscînd.

Maî este?...

IORGU, făcînd un semn cu mîna să tacă.

Ai răbdare... Ce-ți e de 'ntr'una caști?

SANDU, ironic.

N'ar fi măi bine oare s'o lași pînă la Paști,
Cînd mi-o veni și mie vre-un gust de spovedit?

IORGU, închide cartea și se scoală de pe
seaun.

Dar cum? n'ai fost la popa?

SANDU, surizînd ironic.

De loc nu m'am gîndit...

IORGU

Se poate-una ca asta? să te cununî așa?

SANDU

M'oi spovedi pe urmă...

IORGU

Ba, crezi că te-oî lăsa?

Bate în palme. Intră Ioan.

SCENA IX

ACEIAȘI, IOAN

IORGU, către Ioan.

Să te repezi la popa, aicia peste drum,
Să-î spuî că-l chem să vie.

IOAN

Prea bine, merg acum.

Iese. Intră în acest timp Zoe.

SCENA X

IORGU, SANDU, ZOE

ZOE, către Sandu ce-î sărută mâna.

Ești rău dispus?

SANDU

Se poate, căci n'am dormit prea bine,
 Și am visat azi noapte că mă duceau pe mine
 Cu pompă să mă 'ngroape, și popa-mi tot citia,
 De nici măcar la groapă odihna nu-mi pria.

ZOE

Dar lasă, nu-ți mai face atîta sînge rău;
 Să 'ncepem o partie să-ți uiți de visul tău.

SANDU

Aceasta, da-mi mai place...

Cătră Iorgu.

Aî gust să joci cu noi?

IORGU

Hai! să vă fac plăcerea...

SANDU

Te batem amîndoi!

Se așează toți în jurul mesei. Sandu
 face cărțile și le împarte.

IORGU

Pe cît jucăm?

ZOE

Să fie pe patru-zeci de lei.

SANDU

Pe-o sută...

IORGU

Fie-o sută...

SANDU, ridicându-și mânecele.

Să știți că sînt ai mei.

IORGU, dînd o carte.

Un as...

ZOE

Aici un popă...

SANDU

Și eă vă daă o damă...

ZOE, cătră Sandu.

Să vezi c'o să ne bată...

Făcîndu-î un semn cu degetul.

Să bagă bine de samă...

IORGU, radios, cătră Sandu.

Ei! ce măi zici acuma? Așa-î că te-am bătut?

SANDU

Ai mult noroc, se vede...

ZOE, ironică.

Dar numai la 'nceput.

SANDU

De-ai să câștigi într'una, mi-î frică' să nu-mi iai
In cărți zestrea Elenei, și atunci...

IORGU

Grijă să n'ai.

SANDU, adunînd cărțile.

Mai vreți înc'o parte?

ZOE

Eū nu mă 'mpotrivesc.

IORGU

Nici eū, dar numai una...

SANDU, mestecînd cărțile.

Să știți că vă topesc.

Incepe să împartă. Intră Elena și se
uită puțin mirată și cu dispreț la ei.

SCENA XI

ACEIAȘI, ELENA

SANDU, către Elena, dîndu-i mîna.

Cum ai dormit azi noapte?

ELENA, uitîndu-se peste umeri la el.

Am ascultat cocoșii.

SANDU, ironic.

De-aceea mi se pare ai astăzi ochii roșii.

ELENA

Ai tăi sînt și mai roșii; nu cum-va ai cetit?
Ar fi, zău, o minune...

SANDU, confus.

Nu-s bine, n'am dormit...

ELENA

Ai petrecut, de sigur. Ce? crezi că n'am aflat
Pe unde-ți perzi tu timpul?

SANDU

Și cum te-ai informat?

IORGU, sculîndu-se de pe scaun.

Noi vă lăsăm în pace...

Cătră Elena

Și nu-l mai tachina...

Cătră Sandu și arătînd pe Elena.

Așa-î cine iubește, și nu te supăra.

Pleacă împreună cu Zoe.

SCENA XII

ELENA, SANDU

ELENA, așezîndu-se pe canapea.

Să nu crezi că spun glume...

SANDU

Dar nu știu ce ai azi...

ELENA, cu dispreț.

Te văd pe zi ce merge cum măi adînc tot cazî.
Ascultă, știu prea bine că nu te-ai măi lăsat
Să mergî cu prietîni noaptea...

SANDU

Dar nu m'am cununat
Și-s liber pîn'atuncia să fac ce-mî place mie.

ELENA

Dar lumea zice alt-fel și mult nu vrea să știe.

SANDU, dînd din umeri.

Și ce-mî pasă de lume? De-am da noi ascultare
La tot ce ea vorbește, nici n'am măi fi în stare
Să măi eșim din casă: ne-am face pusnicî toți,
Și chiar atuncî ne-ar spune...

ELENA, întreprupîndu-l enervată.

De geaba, tu nu poți
Să mă 'nțelegî pe mine că n'ai de loc dreptate,
Că lumea te condamnă...

SANDU, dînd din umeri.

Mă lasă rece toate.

ELENA

Natură curioasă! Nu-ți mai vorbesc mai mult,
Dar țin să-ți spun un lucru...

SANDU

Ei! spune-l să-l ascult.

ELENA

De ți-am vorbit de-acestea, să nu crezi nici de cum
Că m'am gîndit la mine — e prea tîrziu acum.

Intră Ioan.

SCENA XIII

ACEIAȘI, IOAN

IOAN, uitîndu-se prin odaie.

Coconu Iorgu, unde-î?

SANDU

Ce veste? spune-mi mie.

ION

Am fost să chem pe popa, și-a zis c'are să vie.

SANDU, plictisit.

Ei! lasă că i-oî spune...

Ioan pleacă.

SCENA XIV

ACEIAȘI, afară de IOAN

SANDU

Să vezi ce mi-a făcut,

Tu nu știi...

ELENA

Cine? Tata?

SANDU

Cum nu l-am priceput!

Steteam aici cu dînsul și 'n minte i-a trăznit
De-odată să mă 'ntrebe de cînd nu-s spovedit;
I-am spus că-î mult de-atuncia, și el s'a 'nfuriat
Și a trimis la popa...

ELENA

De loc nu ți-a stricat:

Păcate ai destule...

SANDU, ne băgînd în samă ce-î spune ea,
își caută pălăria și se pregă-
tește de plecare.

Mă duc, că sînt grăbit,
Și n'ași vrea să mă prindă, n'am gust de spovedit.

Sărută mina Elenei care se uită rece
la el. Pleacă plictisit.

SCENA XV

ELENA, singură și pe urmă RUXANDA

ELENA

Se duce, căci-î frică păcatele să-și spună.

După o mică pauză.

Și, zău, ideia tatei, cînd mă gîndesc, e bună.
 Cînd toți care se 'nsoară și-ar spune ce păcate
 Aū făptuit ca tineri, și măcar jumătate
 Din ele ni s'ar scie, am face-un bun volum
 Și n'ar mai fi vre-o fată să se mărite acum.

RUXANDA, intrînd.

Nu-î nimeni?

ELENA

Ce-î, Ruxando, ai ce-va iar să-mi spui?

RUXANDA, întinzîndu-î o scrisoare pe care
o scoate din sin.

Am un răvaș aicia...

Elena se scoală repede și ia scrisoarea.

ELENA, uitîndu-se la scrisoare și desfă-
cînd-o.

Costin!... E mîna lui.

Ruxanda pleacă.

SCENA XVI

ELENA, singură și pe urmă UN POPĂ

ELENA, răzimîndu-se cu o mină de col-
țul mesei și citind scrisoarea.

*«Iți zic adio, dragă,
Căci ceasul a sosit
Să 'nec durerea 'n lacrimă,
Să plâng că ne-am iubit.*

POPA, întrînd și uitîndu-se în toate
părțile.

Cat pe coconu Iorgu...

Elena tresare și se uită îndărăt
și unde l-ași găsi?

ELENA, arătîndu-î cu mîna ușa.

În cealaltă odaie, acolo cred c'o fi.

POPA, apropiîndu-se.

Și ce citești acolo?

ELENA

O! lucruri vechi, părinte,
De cînd eram la școală, sînt cîte-va cuvinte
Din Bossuet pe care le-am scris încă de mult...

POPA

Ași sta și eū aicia puțin să le ascult,
Dar sînt grăbit, m'așteaptă...

Făcînd un gest cu mîna.
De-ai ști cîte belele...

Mă duc...

Inchinîndu-se.

Cu bine, dară.

ELENA, plietisită.

Cu bine, părințele.
Popa iese.

SCENA XVII

ELENA, singură, continuînd citirea.

*«Cînd visuri după care
Am alergat nebun
Le văd că-mă fug din cale
Și rînd pe rînd apun,*

*Ce-mă mai rămîne oare
De cît un dulce nume,
Un chip iubit cu care
Voă rătăci prin lume?*

*De poți, fi fericită,
Nu mai gîndi la mine,
Căci știu că scris îmi este
Să n'am zile senine.*

*Adio dar, Eleno,
Adio pentru veci,
Sint lacrima fierbinte,
Dar versurile reci.»*

Cade gînditoare pe un scaun, repe-
tînd încet:

*«Adio dar, Eleno,
Adio pentru veci...»*

CORTINA

ACTUL AL DOILEA

ACTUL AL DOILEA

SCENA I

O odaie mobilată simplu. În mijloc o masă și câte-va scaune. În păretele din față o bibliotecă. O ușe în păretele din dreapta. O fereastră în păretele din stînga, prin care se văd arborii din grădină.

COSTIN, stînd rîzimat cu cotul pe colțul mesei, îngrămădită cu cărți, și ținînd în mîna o rosă uscată la care se uită trist.

O! rosă veștejită ca tinereța mea,
Tu-mă amintești iar clipa cînd eui de lîngă ea
M'am despărțit în lacrimi, privind ca un nebun,
Și nu găsiam cuvinte durerea mea să-î spun.

Oftînd.

Iubirea-î ca și tine o floare trecătoare
Ce 'mbată pe cei tineri, și 'n locul ei cînd moare
Ne lasă numai spini, de care ne rănim
Și urma lor adîncă în suflet o simțim.

După o mică pauză.

În jurul meu simt astăzi că totul e pustiu
Și văd cum toți îngroapă pe un poet de viu.

Maî tare

Azi lumea nu ne lasă, nu vrea să maî iubim,
 Ea tuturor ne cere alt idol să slăvim,
 Și idolu-î de aur, stălucitor la față,
 Dar gol pe dinlăuntru și rece ca de ghiață.
 Un om sărac nu poate, nu-î iartă nimeni azi
 Să fie om și dînsul ca bradul printre brazi:
 El este-o buruiană, un lucru de nimic,
 Pe care toți îl calcă, și mare și maî mic.
 Să fii stricat, netrebnic, cu capul de furnică,
 Aceasta nu se 'ntreabă, căci banul te ridică,
 Și lumea te 'nconjoară, te laudă, te mărește
 De'ndată ce moneda de aur strălucește.
 Așa-î vieața astăzi, așa ne este dat
 Să ne 'ngropăm în groapa ce singuri ne-am săpat.

Dînd din cap.

Un verme roade lumea, o sapă 'ncet, pe-ascuns,
 Dar sînt puțini aceia ce vād unde-am ajuns.

Intră Anghel și se uită la Costin ce
 șade dus pe gînduri. Se apropie încet
 de el.

SCENA II

COSTIN, ANGHEL

ANGHEL, bătîndu-l pe umeri.

Ce faci?

COSTIN, tresărînd și întinzîndu-î mîna
 distrat.

Nu-s bine, Anghel.

ANGHEL

Te văd iar obosit.

COSTIN

Cum ași putea fi alt-fel, cînd știi ce-am suferit?

ANGHEL, așezîndu-se pe scaun.

Elena, tot Elena! Te-a 'nebunit, Costine.

COSTIN

Tu nu 'nțelegi iubirea...

ANGHEL

Ba, o 'nțeleg prea bine.

Am fost și eu odată înebunit de-un vis,
 Sînt patru ani de-atuncia, eram încă 'n Paris.
 Iubiam de mult o fată, vedeam în ea o stea,
 Dar mă 'nșelam cu gîndul că mă iubia și ea.
 Cînd am văzut că totul la ea este minciună,
 M'am recules în mine, și patima-mi nebună
 Am părăsit-o 'ndată, mi-am zis: de-ajuns acum,
 Simțirea mi-î prea scumpă ca s'o prefac în fum.
 Și m'am schimbat de-atuncia, nu mai voesc să-mi dau
 Iubirea unor inimă ce reci ca stîncă stau.
 Și-s sigur că de-acuma în veci n'oi mai iubi,
 Căci nu știu 'n care lume ași mă putea găsi
 Un chip frumos, un suflet, așa cum l-am visat
 De-atîția ani, și totuși nici azi nu l-am aflat.
 Cînd văd cîte-o femeie, mă uit la ea și-mi zic:
 Veî fi frumoasă poate, dar eu nu văd nimic
 Să-mi farmece privirea și minței să-î vorbească
 Atît în cît iubirea din nouă să mă orbească.

COSTIN

Tu ești prea rece, Anghel...

ANGHEL

Ascultă-mă, Costine.

(Voiam să-ți spun că poate de-ai fi trecut ca mine
Printr'o iubire care atîta m'a 'mpietrit
Ai fi mai rece și tu — și n'ai mai fi iubit.

COSTIN

Iubesc și-acuma, Anghel... și sufer...

ANGHEL

Știu de-ajuns ;

Ce se petrece 'n tine prea bine am pătruns.
Tu singur îți sapi groapa și vreai să mai mărești
Durerea ce te roade, în loc să te silești
Să-ți îndreptezi privirea spre lucruri ce te-ar face
Să uiți trecutul...

COSTIN

Nu pot...

ANGHEL

Ba, spune că nu-ți place.

Și tu, ca toți poeții ce simt parc'o plăcere
Să vadă 'n ori-ce lucru sămînță de durere,
Nu vreai s'alungi tristeta, ci singur o nutrești,
Îi dai putere nouă, cînd tot la ea gîndești.

COSTIN

Sînt bune, sigur, toate cînd cine-va vorbește
Așa ca dintr'o carte, dar ce-mi mai folosește
Un sfat ce nu se 'mpacă cu ce-am decis?... Să-ți spun?
Mă duc la mănăstire....

ANGHEL, sculindu-se repede de pe scaun.

Costine ești nebun!

COSTIN

Dar știi că am nevoie de liniște...

ANGHEL, preumblindu-se nervos.

Și crezi

C'ăi s'o găsești acolo? Imi pare că visezi.
Singurătatea face mai mult să te gîndești
La rana ce te doare...

COSTIN

De geaba te silești
Să-mi schimb azi hotărîrea, n'o las eū nici odată.

ANGHEL, așezîndu-se din nou pe scaun.

Facî rău, Costine dragă; Elena-i măritată,
Și ce-ți mai folosește să-ți amintești mereu
De dragostea trecută? Ascultă sfatul meu.
Ești tînăr, mergi prin lume și cată de petrece;
Sînt sigur că 'ntr'o lună tristeța ta va trece.
Vezi, află-ți vre-o actriță, căci ea te consolează
Și'n ea ori-ce femeie visată se 'ntrupează:
Ea poate fi Julietă, Ofelie, ce dorești,
Și ce-ai iubit odată în ea poți să găsești.

COSTIN, uitîndu-se lung la el.

Ai gust de glume astăzi...

ANGHEL

Ba nu, crezi că glumesc?
Ești rău dispus; de geaba, nu pot să-ți mai vorbesc.
Sculându-se de pe scaun.
Te las... la revedere...

COSTIN

Dar cum? te duci deja?
Se scoală de pe scaun și-i întinde
mîna.

ANGHEL

Mă duc, și cred că singur părerea-ți vei schimba.
Pleacă.

COSTIN, în picioare lângă masă.

Nu vreau s'ascult de nimeni. Să fie orî-ce-o fi:
De-acum la mănăstire, aici nu pot trăi.

SCENA III

*Interiorul unei crîșme. În față o ușe către stradă și două fe-
rești mici de o parte și de alta. În dreapta o altă ușe. Cîte-
va mese lângă păreți. În stînga taraba plină cu fel de fel
de sticle.*

STAN, UN ZIDAR, UN ȚĂRAN

ȚĂRANUL, cîntă întrînd.

«Am un leu
Și vreau să-l beu,
Tra la la la la.»

Cătră Stan.

O litră de vin roșu.

STAN

Indată...

ȚĂRANUL, așezându-se la o masă în fața zidarului.

Dar măi bun.

STAN, turnînd într'un pahar.

Doar nu daŭ vinurî rele...

ȚĂRANUL, sufflecîndu-și minécile.

Să beaŭ să mă răsbun.

Ce sete! De cincî ceasurî nu m'am oprit de loc.

STAN, venînd cu un pahar de vin.

Un vin ca untdelemnul...

ȚĂRANUL, luînd paharul.

Cu bine și noroc!

Se șterge la gură cu mîneca.

E bun!

ZIDARUL, sculîndu-se și mergînd în zigzagurî spre tarabă.

Uf! ce căldură!

Cătră Stan.

Și cît am de plătit?

STAN, socotînd.

Aî șase păhăruțe.

ZIDARUL, dînd din cap.

Dar bine-ai socotit!

Sînt numai cinci...

STAN

Îți pare...

ZIDARUL

Ei! lasă c'ai să vezi...

Scoate batista din buzunar și numără nodurile de pe ea.

Așa-mi țin socoteala...

STAN

Dar bine ți-o 'nsemnezi.

ZIDARUL

Sînt cam uituc din fire...

STAN

Cînd ești prea afumat.

ZIDARUL, numărînd încă odată nodurile.

Am șase; ai dreptate...

STAN

Ei ce? te-am înșelat?

Zidarul îi plătește și pleacă. La eșire se lovește de ușe.

SCENA IV

ACEIAȘI, afară de ZIDAR

ȚĂRANUL

Dar bine măi pilește, turna ca 'ntr'un ulcior...

STAN

L-o fi făcut și mă-sa în luna lui cuptor.

ȚĂRANUL

Și-avea un nas cît zece...

STAN, rîzînd.

Să vezi ce i-am făcut.

Acum vre-o patru zile nevasta l-a bătut
Și a venit să-mi spue că nu-l măi vrea bărbat,
De nu se 'ntoarce-acasă cu nasul măi curat.
I-am zis să-și pue nasul vre-o cît-va timp în ghiață;
A ascultat nebunul, și i-ai văzut ce față?
I s'a umflat tot nasul, și rău s'a măi sluțit,
Din roșu cum fusese pe loc s'a 'nvinețit;
Și-acum ar vrea să-î fie tot roșu cum a fost...

ȚĂRANUL

Dar știu că i-ai făcut-o...

STAN

Ei! ce să-î fac de-î prost.

SCENA V

ACEIAȘI, UN ARNĂUT

ARNĂUTUL, intrînd, către Stan.

Cum o mai duci, măi Stane?

STAN

Ce să mai zic și eu?

Arătînd pe țaran.

I-am spus o păcăleală...

ARNĂUTUL

Dar, pentru Dumnezeu!
 Mai lasă-te de glume, nu vezi că ești bătrîn?

STAN

Și ce-are a face-aceasta, doar sînt pui de Romîn.

ARNĂUTUL, ironic.

Veî fi pe jumătate...

STAN

Ba, sînt Romîn deplin.

ARNĂUTUL, așezîndu-se la o masă.

Te lauzi, ~~la~~ nu mai spune, măi bine adu-mi vin.

Stan îi aduce un pahar.

ARNĂUTUL, după ce a băut și punînd paharul pe masă.

Ai auzit ce veste, că Duma s'a 'mpușcat?

STAN, mirat.

Bătrînul?

ARNĂUTUL

Ba nu, Sandu.

STAN

Ce spuî?

ARNĂUTUL

Cum? n'ai aflat?

STAN

De unde?

ARNĂUTUL

D'apoî bine, se ştie 'n toate părţi
Că dinsul îşi perduse averea 'ntreagă 'n cărţi.
Jucase-alaltă sară şi cînd s'a 'ntors acasă
Şi-a tras un glonţ în tîmplă — şi-acuma ce-i mai pasă?

STAN

Ce om fără de suflet! Abia se cununase...

ARNĂUTUL

Şi ce femeie bună am auzit că-şi luase!

ȚĂRANUL

Şi cînd o să-l îngroape?

ARNĂUTUL

Chiar azi, cum mi s'a spus,
Şi poate că pe-aicia la groapă va fi dus,

ȚĂRANUL

Bag'samă fără popă.

ARNĂUTUL

Ba, zăă, voe li-a dat
Cu popă să-l îngroape, măcar că s'a 'mpușcat.

ȚĂRANUL

Văzut-ai cum se iartă păcatul la ciocoi?
De și-ar fi luat vieța vre-unul dintre noi,
I-ar fi cîntat lui popa?

ARNĂUTUL

Așa-î cine-î boer:
Lui nu-î staă împotrivă nici porțile din cer.

SCENA VI

ACEIAȘI, UN VÎNĂTOR

VÎNĂTORUL, intrind, cătră Stan.

Să-mi dai o țuică bună; mai iute că-s grăbit.

ȚĂRANUL

De la vînat, cocoane?

VÎNĂTORUL, rîzîmîndu-și pușca de pîrete
și așezîndu-se la masa țăr-
nului.

De-acolo.

ȚĂRANUL

Ce-ai găsit?

Ce-va vînat de samă?

VÎNĂTORUL, gustînd din țuica pe care i-a
adus-o Stan.

Ba, rău am nimerit :

Nu mi-a eșit în cale de cît puțîn de tot :

Vre-o cîțî-va sturzî și-o vulpe — am ars-o tocma'n bot.

Scoate niște pasări din sacul de vî-
nătoare. Toți s'adună și se uită la ele.

ARNĂUTUL

Și vulpea?

VÎNĂTORUL, arătînd cătră ușe.

Ia, acolo..,

ȚĂRANUL

Și ce-ai să faci cu ea ?

Mai bine dă-mi-o mie...

VÎNĂTORUL

Aceasta-î treaba mea.

ȚĂRANUL

O vulpe-î o nimica.

VÎNĂTORUL

Ba, vulpea-î lucru mare

Și pelea ei plătește mai mult de cît îți pare.

De lași o vulpe 'n pace, ea vine la furat,
 Îți șterge o găină... și cîte nu ți-a luat?
 Găina face ouă și ouăle fac puî
 Și puî fac parale...

ȚĂRANUL, cătră Arnăut, arătînd cu mîna
 la cap.

Se vede că-i cam șui...

SCENA VII

ACEIAȘI, DOI ACTORI DE BÎLCI, îmbrăcați în haine
 lungi prăfuite.

ÎNTÎIUL ACTOR, intrînd urmat de celălalt.

La toți închinăciune!

Cătră Stan.

Cîte-un rachiü pe-aici.

Se așează amîndoi la o masă.

ȚĂRANUL, măsurîndu-i din cap pînă în
 picioare, cătră Arnăut.

✓ Ce mai pîrliți!...

ARNĂUTUL, arătîndu-i cu degetul.

Privește, ce haine de calici!

VÎNĂTORUL, cătră actori.

Dar încotro vă duceți?

ACTORUL AL DOILEA

Ia, mergem în oraș.

ȚĂRANUL, către Arnăut.

Cum îi mai umblă ochii, ce față de pungaș!

VÎNĂTORUL, apropiindu-se mai mult de actori.

Și ce cătați acolo?

ACTORII ÎNȚII

Ne ducem să jucăm.

VÎNĂTORUL, uitându-se lung la ei.

Pe sfoară?

ACTORUL ÎNȚII

Ba, pe dracu...

ARNĂUTUL, către Stan care vrea să se ducă spre actori și să se amestece în vorbă,

Așteaptă s'ascultăm.

VÎNĂTORUL, către actor.

Atunci pe ce?

ACTORUL AL DOILEA, mîndru.

Pe scenă.

Stan și Arnăutul bufnesc de rîs.

VÎNĂTORUL

Și cum?

ACTORUL AL DOILEA

Dar n'ai aflat
C'o trupă de teatru aicia s'a 'njhebat?

VÎNĂTORUL

Ba, știu, dar credeți poate c'o să vă ia...

ACTORUL ÎNȚII

Pe noi?
De ne-ai vedea ce bine cunoaștem amîndoi
Această meserie...

ACTORUL AL DOILEA

Putem să-ți arătăm.

ACTORUL ÎNȚII, către vinător.

Să nu crezi că sînt glume și-am vrea să te 'nșelăm.

ACTORUL AL DOILEA, adresîndu-se la toți.

De vreți, jucăm aicia ce-va frumos de tot.

TOȚI, către actori.

Și ce-î?

ACTORUL ÎNȚII

Este *Bărbatul cu coarnele de-un cot.*

Rid toți.

Eū am să fiū bărbatul și dînsul...

Arătînd pe celălalt actor.
va juca

In rolul de femeie...

Cătră Stan.

Dar cum l-ași îmbrăca?

Nu ne-ai putea da oare vre-o haină femească?

STAN

V'o daū pe a nevastei, e bună, de-adamască.

ACTORUL ÎNTÎI, cătră celălalt.

Te du atunci cu dînsul, și 'mbracă-te de grabă.

Stan și actorul al doilea ies pe ușa
din dreapta.

SCENA VIII

ACEIAȘI, afară de STAN și de ACTORUL AL DOILEA

ACTORUL ÎNTÎI, rîzînd.

O să-mi vedeți femeea...

VÎNĂTORUL, ironic.

N'o fi puțin cam slabă?

ACTORUL ÎNTÎI, cu pălăria în mină.

Dar pînă cînd se 'mbracă eū v'ași ruga pe toți
Să-mi aruncați aicia cît vreți...

Face cheta.

ARNĂUTUL, cătră țaran.

Auzi, ce hoți!

Actorul al doilea intră îmbrăcat femeiește. După el Stan, rîzînd cu poftă.
Toți încep să rîdă cînd apar.

SCENA IX

ACEIAȘI, ACTORUL AL DOILEA, STAN

ACTORUL ÎNTÎI, către celălalt.

Ești gata?

ACTORUL AL DOILEA

Da!

ACTORUL ÎNTÎI

Atuncia putem începe 'ndată.
O s'ascuțați cu toții o piesă minunată.

Arătînd pe celălalt actor.

Uitați-vă la dînsul, vedeți cum s'a schimbat?
Și v'ași ruga acuma, cu toate că-î bărbat,
Să credeți că-î femeie și chiar nevasta mea,
Așa cum sînt mai multe: netrebnică și rea.

Vorbește încet către celălalt actor și se pregătesc să joace. Actorul al doilea se pune pe un scaun și scoate din buzunar un ciorap de împletit. În fața lui actorul întîi. De jur împrejur ceilalți se uită și așteaptă începerea reprezentațiunei.

ACTORUL ÎNTÎI

«*M'ai înșelat, vicleano, am să te 'nvăț eu minte...*»

ACTORUL AL DOILEA, cu glas prefăcut de femeie.

Ai gust din nou de ceartă...

ACTORUL ÎNTÎI

Ce zici?

ACTORUL AL DOILEA

Pleacă 'nainte!

ACTORUL ÎNTÎI

*Să nu mai spui o vorbă, păzește-ți gura bine,
C'am să ți-o mut la ceafă...*

ACTORUL AL DOILEA

Dar lasă-mă, creștine.

ACTORUL ÎNTÎI

*Auzi, nerușinata? Dar bine, ce sînt eu
Să-mi iai din gură vorba, cînd știu că-ți rîzi mereu
De casa mea cu alții, și nu te mai gîndești
De cît la ei?*

ACTORUL AL DOILEA

Bărbate, îmi pare c'aiurești...

ACTORUL ÎNTÎI

*Nu cum-va vreai și astăzi să-mi torni iar o minciună?
Dar nu-ți aduci aminte cînd într'a patra lună
De cînd ne cununasem m'am pomenit c'o fată,
Și eu, prea bun din fire, m'am încrezut îndată
In poșa ce-mi spusese c'adesea s'au văzut
Femei ce 'ntîia oară mai repede-au născut?*

ACTORUL AL DOILEA

Și n'avea el dreptate?

ACTORUL ÎNTÎI

*Mă crezi atât de prost?
Am să-ți arăt eu ție că nu mai sînt ce-am fost.
M'ai înșelat și-atuncia...*

ACTORUL AL DOILEA, sculindu-se furios.

Ba minți...

ACTORUL ÎNTÎI

*Cum? îndrăznești?
Mai ai încă curajul?*

ACTORUL AL DOILEA

Nu taci?

ACTORUL ÎNTÎI

*Ai s'o păfești.
Să nu crezi că-mi e frică, te 'mpușc fără muștrare.*

Se repede să ia pușca vînătorului
răzimată de părete și fuge după cel-
ălalt actor.

ACTORUL AL DOILEA, fugind.

Săriți, că mă ucide...»

ȚĂRANUL, către Arnăut.

Să vezi c'o s'o omoare.

Fuge după actorul întii. Arnăutul îl
oprește. Actorii fug unul după altul
și ies pe ușe în stradă. Ceilalți fug
după ei. Scena rămîne un moment de-
șartă. Se aud strigăte afară.

SCENA X

ACEIAȘI, afară de ACTORI, întrind unul după altul.

VÎNĂTORUL

Așa-i că mi-aū făcut-o, mi-aū șters și pușca mea.

STAN

Și hainele nevestei, o să mă bată ea.

ARNĂUTUL

Dar bine ne-o jucară...

ȚĂRANUL

Ce puī de potlogari!...

STAN

Și cită îndrăzneală...

VÎNĂTORUL

Trăzni-i-ar de țilhari!

Se aud clopote afară și un cor de
cîntăreți bisericestī.

STAN, ascultînd.

Un mort...

ARNĂUTUL

O fi chiar Duma...

Se duce la uşe şi se uită în stradă.
E tocmai el, îmi pare.

Făcînd semn cu mîna să vie şi ceilalţi.

Veniţi de grabă... Uite, ce 'nmormîntare mare!

Ies toţi la uşe şi se uită spre stînga.
Cortegiul apare şi trece pe dinaintea
crîmei. În frunte cîţiva oameni care
duc colivele. După ei preoţi şi un cor
de cîntăreţi. Carul funebru cu patru
caî; în cele patru colţuri ciocli cu
eşarpe negre şi torţe, ţinînd stîlpii pe
care se razimă acoperemîntul carului.
Se vede sicriul încărcat de flori. După
ear Elena, Radu, Zoe, Iorgu, lume.

*este colive ale de usudion
tulle!*

SCENA XI

Aceiaşi odaie ca în scena VIII din actul întii.

ELENA, pe canapea, îmbrăcată în doliu
şi uitîndu-se la haină.

Ce haină mincinoasă! Silită sînt s'o port,
Deşi nu plîng pe Sandu acuma cînd e mort.
Cum să-mi inspire jale un om ce mi-a lăsat
În urma lui un nume cu care m'a pătat?
Aţi vrut să-mi mint iubirea, părinţi fără de milă,
Făcîndu-mă pe mine să mă mărit de silă,
Dar v'a venit răsplata şi bine vi s'a dat,
Căci răul se răsfrînge de unde a plecat.
N'o spuneţi, dar de sigur vă mustră conştiinţa
Că n'aţi voit nici unul să-mi împliniţi dorinţa,
Dar ce vă pasă vouă? Ca mine veţi muri
Şi-odată duşi în groapă nu veţi mai suferi.

Mai greu e pentru mine cînd vād c'abia de erī
 Mi-am început vieața, și lanțul de dureri
 Ce l-ați legat voi singuri să-l port cît voi trăi
 Il voi tîri cu mine în ori-ce loc voi fi.
 Mai am înc'o speranță, cînd tot m'a părăsit:
 Să mai revād odată pe-acel ce m'a iubit;
 Dar unde este oare? In care colț din lume
 Te-ai îngropat, Costine, să nu-ți aud de nume?
 Să fii la mănăstire, așa cum mi s'a spus?
 Dar unde? Cine știe în care părți te-ai dus?

Intră Iorgu.

SCENA XII

ELENA, IORGU

IORGU, cu o scrisoare în mînă.

Să-mi scrii azi o scrisoare.

ELENA

Și cui?

IORGU

Luī Stratulat,

Să-î spuī că nu-î vînd griul cu prețul ce mi-a dat.

ELENA

Așa tot ții la prețuri și perzi de-atiția ani...

IORGU

Dar ce știi tu, Eleno? Tu te pricepi la bani?
 Mai bine ia hîrtie și scrie după mine.

ELENA, ducîndu-și mîna la cap.

Voi scrie după masă...

IORGU

Dar ce-î? nu-ți este bine?

ELENA

Mă doare capul, tată.

IORGU

N'ai cum-va friguri iară?

Ce stai atîta 'n casă, mai plimbă-te pe-afară.

Voește să se ducă spre bibliotecă,
 dar se întoarce imediat.

A! am uitat, Eleno, să-ți spun c'am întîlnit
 Asară pe Cristeasca...

ELENA

Și ce ți-a mai vorbit?

IORGU

Mi-a zis c'are să plece, cît timp e vreme bună,
 La mănăstirea Neamțu cu fetele 'mpreună
 Să-și vadă pe o rudă, și m'a 'ntrebat de-am vrea
 Să mergem noi cu ele; i-am spus că vom vedea.
 Tu ce gîndești, te-ai duce?

ELENA

Eu nu mă 'mpotrivesc,
Chiar țin să plec de-aicia, că rău mă plictisesc.

IORGU

Și eu doresc, Eleno, să-mi uit puțin de casă,
Căci jalea după Sandu odihnă nu-mi mai lasă.
Să-î scrii atunci Cristeștei că ne gătim de drum
Și că plecăm cu toții.

ELENA

Mă pun să-î scriu acum.
Se duce la masă și scrie. În timpul
acesta Iorgu caută în bibliotecă.

IORGU, venind lângă Elena cu o carte
în mână.

Citește-mi ce-va tare, căci ochii-mi lăcrămează...

ELENA, luind cartea și uitindu-se prin ea.

Dar am eu altă carte...

Caută printre cărțile de pe masă și
găsește un volum pe care-l răsfoește.

IORGU

Și despre ce narează?

ELENA

Este-o povesté 'n versuri....

IORGU

Și crezi c'are să-mi placă?

ELENA

Să vezi cînd voi ceti-o ce bine o să-ți facă.

Iorgu se așează pe canapea. Elena
începe să citească.

POVESTEA PRIVIGHITOAREI

« A fost de mult odată
Un împărat bătrîn,
Era sgîrcit la suflet
Și rău ca un păgîn.

Avea numai o fată
Cum rar se naște 'n lume,
Și vestea se dusesse
De prea frumosu-î nume.

Venit-aū de departe
Cu gîndul s'o pețească
Feciori bogați, tot unul,
De viță 'mpărătească;

Dar ea n'a vrut s'asculte
De nimeni ca să ia
Pe vr'unul ce-o ceruse,
Căci altul ea iubia.

In fie-care sară
Ea se ducea 'n grădină,
Și aștepta acolo
Iubitul ei să vină;

Dar într'o sară tatăl
Aflîndu-î pe-o cărare,
A dat pe loc poruncă
Pe tînăr să-l omoare.»

IORGU

Oprește-te, nu-mi place...

ELENA

Sfirșitul e frumos.

IORGU

Ce zici?

ELENA

S'ascuți aicia...

IORGU, voind să plece.

O nu! e de prisos...

ELENA, făcîndu-i semn să mai stea.

Am să scurtez atuncia; în cîte-va cuvinte
 Veî ști ce povestește legenda mai 'nainte.

Se uită în carte și începe să istori-
 sească, după o mică pauză.

Atunci sărmana fată, iubitul ei plîngînd,
 S'a dus departe 'n lume pe tată blestemînd,
 Și blestemu-î pe urmă curînd s'a și 'mplinit,
 Căci într'o zi 'mpăratul pe loc a fost trăznit.

Iorgu tresare.

Iar ea, mergînd prin lume, găsi o vrăjitoare
 Ce-o prefăcu îndată într'o privighitoare.

Citind din nou măi repede și măi tare :

*«De-atunci privighitoarea
Iși cîntă ne 'ncetat
Iubitul după care
Atît a suspinat;*

*Și cîntecu-î ca blestem
Răsună noaptea 'ntreagă:
Trăzniți fie aceia
Ce-o dragoste desleagă!»*

Așa-î că e frumoasă?

IORGU, uitindu-se în pămînt.

Nu-mî place....

ELENA

O știam,

De-aceea ți-am citit-o, și bine mă simțiam
Cînd îți vedeai oglinda în care te-ai privit
Așa cum ești la suflet...

Aruncînd cartea pe masă.
un om nelegiuit.

IORGU, seulindu-se furios.

Ai îndrăznit?...

ELENA

Dar bine, și dreptul mi l-ai luat?...

IORGU

Nici un cuvînt!...

ELENA

Se vede cît ești de vinovat.
Iorgu pleacă furios, trintind ușa.

SCENA XIII

ELENA, singură.

O lecție meritată; m'am răsbunat puțin.
Ar fi voit la toate de frică să mă 'nchin,
Dar s'a umplut paharul, și tremur cînd gîndesc
Că sînt silit'aicia cu ei să mai trăesc.

După o mică pauză.

Și totuși am speranțe; de ce n'ași mai avea?
O presimțire-mi spune că poate voi vedea
La Neamțu 'n mănăstire pe-acel ce m'a uitat,
Și-atunci adio vouă, — aici v'am închinat.

CORTINA

ACTUL AL TREILEA

ACTUL AL TREILEA

—

SCENA I

La dreapta poarta și turnul mănăstirei Neamțu ce se ridică deasupra fațadei arhondaricului. Cîte o bancă de o parte și de alta a porței. In față cîți-va copaci după care se văd munții. — La ridicarea cortinei se aude după culise toaca de lemn. Călugări intră pe poarta turnului.

ZOE, ELENA, SMARANDA CRISTESCU, MARIA, ELISA,
IORGU, în haine de călătorie, DOI CĂLUGĂRI, unul mai
tinăr și altul mai bătrîn.

SMARANDA, apărînd împreună cu ceilalți,
cătră călugărul mai bătrîn ce
stă de vorbă cu cel mai tinăr
lingă poartă.

Părintele Sofronie? Am vrea să-l întîlnim.

CĂLUGĂRUL BĂTRÎN

E tocmai la vecernie...

Arătînd pe sub boltă.

Pe-aicia...

SMARANDA

Mulțumim.

Pleacă împreună cu ceilalți, dispărînd sub bolta porței.

SCENA II

CEI DOI CĂLUGĂRI

CĂLUGĂRUL TÎNĂR

Văzut-aî ce de lume și ce femei frumoase?
Cînd le priviam în față simțiam fiori prin oase.

CĂLUGĂRUL BĂTRÎN

Fii, fiule, cuminte, ai grijă de păcat:
Nu-î dat unui călugăr să fie și bărbat.
Femeea e făcută pe om să-l ispitească,
Dar cine-î tare poate de ea să se păzească.

CĂLUGĂRUL TÎNĂR

Îți e ușor acuma, cînd barba s'a albit,
Să dai la tineri sfaturi...

CALUGĂRUL BĂTRÎN

Dar cum crezi c'am trăit?
Eee! în tinerețe am fost așa de sfînt
Că de vedeam vre-o fată priviam tot în pămînt.
De cînd sînt eu călugăr — și cîți ani n'au trecut? —
Nu știu măcar odată păcat să fi făcut.

CĂLUGĂRUL TÎNĂR, cu un aer de îndoială.

O fi!

CĂLUGĂRUL BĂTRÎN

Vezi, te silește să fii cum am fost eu,
Și nu gîndi la alta de cît la Dumnezeu.

CĂLUGĂRUL TÎNĂR

Mă voi sili, dar uite, cînd merg ca să mă 'nchin
La Maica noastră sfîntă, nu știu de ce suspin,
Și 'n fața ei îmi pare că văd un chip frumos
Ce l-am iubit odată...

CĂLUGĂRUL BĂTRÎN, furios.

Călugăr păcătos!

Apare la stînga un alt călugăr ce
vine spre ei.

SCENA III

ACEIAȘI, UN AL TREILEA CĂLUGĂR

CĂLUGĂRUL AL TREILEA, cu minile ridicate în
sus și tremurînd.

O, doamne! ce minune!...

CĂLUGĂRUL BĂTRÎN

Dar ce-i? Ce s'a 'ntîmplat?

CĂLUGĂRUL AL TREILEA

O, Maică prea curată! acum ni-ai arătat...

CĂLUGĂRUL TÎNĂR

Ce lucru?...

CĂLUGĂRUL AL TREILEA

Doamne sfinte! minunea e prea mare...

CĂLUGĂRUL TÎNĂR, nerăbdător.

Dar spune-o mai de grabă...

CĂLUGĂRUL AL TREILEA

Aveți puțin răbdare...

Se așează pe bancă împreună cu
ceilalți doi călugări.

Ați auzit c'asară părintele Narcis
Mergînd să sape 'n munte, cum i s'a spus în vis,
A dat peste-o icoană a Maicei noastre sfinte,
Și-atuncia, ce minune! — zău, nu mai am cuvinte —
A pus-o 'ntr'o chilie, și azi cînd s'a așeulat, *curbat*
Voind să-și facă ruga, icoana n'a aflat;
Dar i-a venit în minte să meargă înc'odată
La groapa ce-o săpase și — Maica prea curată! —
El o găsi acolo...

CĂLUGĂRUL BĂTRÎN

Auzi?

CĂLUGĂRUL AL TREILEA

Dacă nu crezi
Să mergi acum cu mine și singur ai să vezi.

Pleacă toți trel.

SCENA IV

COSTIN, singur, îmbrăcat călugărește, apare de sub poarta turnului și se așează pe bancă. Este palid și vorbește încet, înșirind mătânile.

Avea dreptate Anghel; văd bine ce-am făcut;
Dar s'o sfârși și asta, prin multe-am mai trecut.
Vieața de călugăr mi se părea un vis;
M'am înșelat amarnic: azi ochii mi-am deschis.
Și-aici, ca ori și unde, averea este tot,
Și cei bogați apasă pe cei săraci cît pot;
N'am întilnit nici unul să-și mai aduc'aminte
Măcar odată 'n lună de-a lui Cristos cuvinte,
Că toți sînt de-o potrivă, săraci ca și bogați,
De 'ndată ce sînt oameni, așa cum sînt lăsați.
Cum aū uitat că focul credinței nu străluce
In aurul ce-l cată pe ori-ce căi s'apuce.
Ei țin credința 'nchisă ca moaștele de sfinți,
Și Biblia este cartea ce 'nvață cum să minți.

Apar doi călugări ce se îndreaptă spre mănăstire.

SCENA V

COSTIN, DOI CĂLUGĂRI

CĂLUGĂRUL ÎNTÎI, către celălalt, arătînd pe Costin.

Il vezi cum stă el singur, tot trist și dus pe gânduri?

CĂLUGĂRUL AL DOILEA

Am mai trecut pe-aicia nu știu în cîte rînduri
Și l-am văzut pe bancă mătăniile 'nșirînd,
Părea că-i dus din lume; mai știți ce-o fi avînd?

CĂLUGĂRUL ÎNTÎI

De cînd e 'n mănăstire așa petrece zilnic,
Nu-i place să vorbească și pare-așa de silnic.

După o mică pauză.

Să vezi că tot aicia la 'ntoarcere-l aflăm,
M'ași rămăși pe-un galben...

CĂLUGĂRUL AL DOILEA

Ei! haide, să plecăm.

Pleacă amîndoi.

SCENA VI

COSTIN, singur, înșirînd mereu mătăniile.

Cum i-am urît, o doamne! Îi știu pe toți de-ajuns,
Mi-i silă să-i văd veșnic cum tot vorbesc pe-ascuns

Și pun la cale intrigă și fel de fel de rele
Cum ar putea pe unul său altul să-l înșele.

SCENA VII

COSTIN, UN COPIL DE ȚĂRAN

COPILUL DE ȚĂRAN, venind de sub poartă cu o
scrisoare în mină.

Pentru mata-î răvașul?

COSTIN, luând scrisoarea și uitându-se
la ea. Tresare un moment.

A! da, e pentru mine...

In parte.

Scrisoarea-î c'a Elenei, cum samănă de bine.

COPILUL DE ȚĂRAN

E vre-un răspuns?

COSTIN, desfăcînd scrisoarea.

Așteaptă, să văd, că n'am citit.

Citește emoționat.

Cătră copil.

Să-î spuî numai atîta c'aicia m'ai găsit.

Copilul pleacă.

SCENA VIII

COSTIN, singur, sculîndu-se de pe bancă
și făcînd cîțiva pași înainte.

Elena?.. Ea? Se poate?... Ce veste neașteptată!
Tot mă iubește dară; ași fi crezut vre-odată?
- Dar cum, prin ce 'ntîmplare a dat de urma mea?
Cum a venit aicia? Nimic nu-mi spune ea.

Citește din scrisoare :

*« Te-am regăsit, Costine, de-acuma sînt a ta.
Veî fi crezul că poate curînd te voi uita,
Dar nu! iubirea noastră nu-î dată ca să piară,
Ea ni-a păstrat credință și ne surîde iară.
Să fugi de-aici chiar astăzi, nu-î timp să 'ntîrziezi,
Să nu se afle cum-va, — grăbește-te și vezi
Să vii cît mai de grabă, te-aștept peste o oară
In dosul mănăstirei, — la revedere dară.»*

Uitîndu-se încă odată la scrisoare.

Să plec? Se poate oare? Cuvîntul mi l-am dat
Și Domnului credință eternă i-am jurat;
Să-mi schimb eu hotărîrea, să fiu un minciinos,
Să-mi spună toți în față că sînt un păcătos?

După o mică pauză.

Dar ce să fac? Iubirea mai tare-î de cît toate,
Și Domnu-î bun la suflet, și-o să mă ierte, poate.

Pleacă gînditor.

SCENA IX

In dosul mănăstirei. La stînga arbori după care se zărește o casă călugărească. La dreapta cîmpul. In fund se văd munții. — Peisaj de sară.

ELENA, singură, preumblîndu-se nervoasă.

Aștept de-un sfert de oară și tot n'a mai venit,
O fi 'nțeles rău locul său poate-a rătăcit.
De m'ar vedea pe mine vre-un om din mănăstire
Ar crede că-s nălucă și-ar da la toți de știre.

Se mai uită într'o parte și într'alta și se așează descurajată pe trunchiul unui copac tăiat.

De geaba, nu mai vine; Costine, m'ai uitat
Său ce-va rău în cale acum ți s'a 'ntimplat?

Costin apare la dreapta, îmbrăcat în negru. Se uită în toate părțile și se apropie încet. Este palid și pare bolnav.

SCENA X

ELENA, COSTIN

COSTIN, apropiîndu-se.

Eleno!

Elena tresare, se ridică repede și sărută pe Costin. Se uită unul la altul și stau un minut fără să-și zică vre-un cuvânt.

ELENA

Cum? Costine, visez?... Ești tu?

COSTIN

Chiar eă.

ELENA

Ce fericire, doamne! O! bun e Dumnezeu!

Uitându-se tristă în fața lui.

Cum te-ai schimbat la față, ești palid, obosit....

COSTIN

Abia mă mișc, Eleno, mă simt par' că sîrșit.

ELENA

Îți faci tot gînduri negre și răul ți-l mărești,
Dar lasă, fii mai vesel, de ce să te 'ngrijești?

COSTIN

Mi-am îngropat vieața acolo 'n mănăstire;
Cîți m'or vedea acasă de mine-or să se mire.
Am stat într'o chilie ca peștera de rece,
De cînd gîndesc și-acuma simt un fior că-mă trece...
Curgea din ziduri apă pe lutul de pe jos,
Și nimeni n'avea grijă; m'am plîns, dar ce folos?

De două zeci de zile dorm noaptea tot afară
Și m'am răcit, de sigur, căci pieptul mă omoară.

I, I duce mâna la piept.

ELENA

Fii liniștit, Costine; tot răul o să-ți treacă.

COSTIN, dînd din cap.

Nimic n'o să măi poată din mine om să facă.

Se așează pe un trunchi de copac împreună cu Elena.

Să-mi povestești acuma cum ai venit aici
Și ai lăsat pe Sandu?

ELENA

E mort de mult...

COSTIN, mirat.

Ce zică?

ELENA

L-am îngropat de-o lună, și știi cum a murit?
Și-a tras un glonț în tâmplă...

COSTIN

Zău, parc'am presimțit.

ELENA

Perduse 'n cărți parale și samă și-a făcut.

COSTIN, uitîndu-se la haina ei.

Și cum? nu ești în doliu?

ELENA

Am fost, dar am crezut
Să-l las în astă sară, să nu-mi mai amintesc
De el, și fericirea să n-o mai înegresc,
Fiind cu tine iarăși...

COSTIN, strîngîndu-î mîna.

Eleno, ești prea bună,
Dar totuși...

ELENA

Crezi c'o haină de doliu nu-î minciună,
Cînd n'ai iubit?...

COSTIN

De sigur...

ELENA, nervoasă.

Dar să-l lăsăm în pace,
Căci amintirea-î tristă tot sînge rău îmi face.

COSTIN

Ce mai gîndesc părinții?

ELENA

Le pasă prea puțin.

COSTIN

Și unde sînt?

ELENA

Aicia, chiar azi am să-î închin..

COSTIN, mirat.

Cum? aū venit cu tine?

ELENA

A! da, ei m'aū chemat

Să vin la mănăstire....

COSTIN

Imi pare prea ciudat...

ELENA

Ba, nici de cum; ascultă. Cristeasca — știi tu care...

COSTIN

O știu.

ELENA

Ei! bine, dînsa un neam călugăr are
Aici, și vrînd să-l vadă pe noi ne-a invitat
Ca să venim cu toții — și-atuncia am plecat.

COSTIN

Ași vrea să știu, Eleno, de te-ai gîndit vre-odată

Să vii la mănăstire, dar făr'a fi chemată
De alții...

ELENA

Nu odată, ci 'n fie-care zi
Făceam în minte planuri cum te-ași putea găsi;
Am întrebat de tine pe toți cîți am crezut
C'ar ști să-mi spună ce-va, și totuși n'am putut
Să-ți aflu eū de urmă, de cît atîta doară
C'ai dispărut în taină de-acasă într'o sară,
Spunîndu-î, cred, lui Anghel că mergi la mănăstire.

Uitîndu-se lung la el.

Și bine cum se poate să nu-mi dai tu de știre,
Să-mi scrii măcar odată?...

COSTIN

N'am vrut, căci mă gîndiam
Că poate măritată vei fi, precum doriaș,
Cu Sandu fericită, și-atunci de ce-ași fi scris
Să-ți mai aduc aminte de-o rană ce s'a 'nchis?

ELENA

Și cum? puteai tu crede că Sandu va fi 'n stare
Să-mi deie fericirea, cînd tu, ca orî-și-care,
Știași prea bine singur cît îl uram pe el,
Cu cît dispreț?...

COSTIN, intrerupînd-o.

Și totuși eū mă gîndiam alt-fel.
Cunosc de-ajuns vieața și am văzut femeii

Urîndu-și pe logodnici și 'n urmă tot pe ei
Iubindu-i ca nebune, odată măritate,
Căci multe din defecte adesea sînt uitate
De 'ndată ce-o femeie descopere ce-va
Ce-î place la acela pe care îl ura.

ELENA

Te-ai înșelat aicia, și crezi că-mi pare bine
Să văd că nici acuma nu mă cunoști pe mine?

SANDU

Ți-am spus numai un lucru pe care l-am văzut,
Și poate, cine știe, cît rău nu ți-a făcut
Că n'ai găsit la Sandu nimic ca să-l iubești,
Cît de puțin?... Și moartea...

ELENA

Se poate să-mi vorbești
Așa?... chiar tu, Costine? zău, nu m'am așteptat!
Îi razimă capul de mină și oftează.

COSTIN

Dar fii mai liniștită; de ce te-ai supărat?
Dacă ți-am spus acestea, să știi că m'am gîndit
La tine, da, Eleno, — cu mine s'a sfîrșit.

ELENA, enervată.

Dar cum îți vine astăzi să tot cobești mereu
Și să-mi vorbești de moarte?

COSTIN

O știu mai bine eu;
O presimțire-mi spune că n'am să mă trăesc,
Veți fi nenorocită....

După o mică pauză.

O nu! cînd mă gîndesc...

ELENA

Ce om!... Ești crud, Costine; cu plîngerile tale
Ingropi atîtea visuri și-arunci un vâl de jale
Pe-o bucurie care speram că n'o să fie
Pătată de nimica....

COSTIN

Și crezi că-î nebunie
Ce ți-am vorbit, Eleno...

ELENA

Nu cum-va ești cuminte
Cînd chinuești un suflet cu ast-fel de cuvinte?
Să n'ai de loc tu milă?... Mai cruță-mă puțin,
Căci de un timp încoace știi bine cît venin
M'a otrăvit pe mine, și-acum chiar tu, se poate?
Să-mi dai o lovitură?...

Incepe să plîngă.

O! perd nădejdea 'n toate!

SCENA XI

ACEIAȘI, UN CĂRUȚAȘ

CĂRUȚAȘUL, intrînd.

Căruța este gata...

COSTIN

Așteaptă, că venim.

CĂRUȚAȘUL

De s'ar putea măi iute...

COSTIN

Nu cum-va să fugim?

Căruțașul pleacă.

SCENA XII

ACEIAȘI, afară de CĂRUȚAȘ

COSTIN, către Elena, mângîind-o.

Nu plînge, haide, vino, căci e tirziū deja.

ELENA, sculîndu-se și ștergîndu-și ochii.

Ești gata?

COSTIN

Da, Eleno...

ELENA

Atuncî putem pleca.

Pleacă amîndoi triști.

SCENA XIII

*Aceiași odaie ca în scena I din actul al doilea. Pe masă
mai multe flacoane.*

COSTIN, singur, stînd într'un fotoliu
lîngă fereastră și uitîndu-se cînd
în odaie cînd afară. Vorbește
încet.

Mă uit mereu în juru-mî și-mî pare c'am venit
Strein din altă lume, și staû privind uimit
La fie-care lucru ce-mî amintește iară
Cum petreceam aicia tot singur astă vară.

Uitîndu-se afară.

Aceiași plopî și sălcii cu crengile plecate
Ce-mî spun cuvînte triste, dureri abia uitate
Pe groapa căror astăzi văd altele crescînd,
Mai negre de cît toate, mai grele ca ori-cînd.
In fie-care frunză ce cade la pămînt
Ingrop atîtea visuri ce zboară duse 'n vînt,
Dar frunzele căzute ușor se 'nlocuesc,
Cînd primăvara vine și altele 'nverzesc ;
Mai trist e să vezi însă un vis că s'a sfîrșit
Și altul nu mai vine cînd el te-a părăsit.

SCENA XIV

COSTIN, ELENA

ELENA, intrînd.

Cum te mai afli, dragă?

COSTIN

Mă simt par' că mai bine,
Dar tot mă doare-aicia...

Arătînd la piept.

Și junghiul mă mai ține.

ELENA

Ei! vezi că ești mai bine; de ce te tot plîngeai
Că 'n veci n'o să-ți mai treacă?...
Ducîndu-se spre masă.

Aî vrea ce-va să beaî?

Costin face semn din cap că da. Ea
toarnă o medicină într'un pahar și-i
dă să bea. După ce pune paharul pe
masă, ea vine și se așează pe un scaun
lîngă el.

Tot trist; dar fii mai vesel, mai rîzi puțin...

COSTIN

Nu pot.

ELENA, apucîndu-l de bărbie.

Ești rău, mă superi iară... și te-am urît de tot.

Costin stă cu capul plecat și nu se
uită de loc la ea.

Dar uită-te la mine...

Costin privește la ea tot trist.

Te văd par' că 'ntr'o lună

Așa ca mai 'nainte și iar cu voe bună,
Și-o să trăim atuncia tot veseli, fericiți,
Ca două turturele, în veci nedespărțiți.

Vom face împreună călătoriile departe,
 Și-am să te văd, Costine, cum ai să scrii o carte,
 Frumoasă, de minune, la care-or să se 'nchine
 Cu toții, chiar aceia ce te urăsc pe tine.

COSTIN, ironic.

N'ași fi crezut, Eleno, că ești așa de tare
 În planuri de tot felul...

ELENA

Dar bine, orî-și-care
 E 'n drept să se gîndească la ce-are să măi facă.

COSTIN

Dar tot e măi cuminte ca cine-va să tacă.

ELENA

Și ce-ai pierdut cu-aceasta?...

COSTIN

Nimic, dar nu-s dispus
 S'aud acuma planuri, cînd știu că mi s'a dus
 Puterea de-a măi scrie...

ELENA, enervată.

Și tot nu măi sfîrșești?
 Oprește-te odată, că, zău, mă 'nebunești.

COSTIN

Să zici ori-ce, Eleno, eū mă cunosc de-ajuns,
Sînt sincer și de-aceea nu vreaū să țin ascuns
Un lucru ce, cu groază, prea bine l-am simțit ;
Îți spun încă odată că sînt un om sfîrșit.

Elena își frînge mînile și oftează.

Cînd cine-va nu poate nimic să măi creeze
Și nu măi este 'n stare în minte să 'ntrupeze
Acea ce-altă dată simțirea-î fermeca,
Să știi că ceasul morței curînd îi va suna.

După o pauză.

Și nu-î măi bine oare ca un poet să moară
Cînd nu măi simte focul ce-avea odinioară?

ELENA

Cum ți-aū venit în minte idei așa bizare ?
Sînt nebunii, Costine...

COSTIN

Ba, numai ți se pare.
Să vezi, la mănăstire am scris o poesie
Și ea va fi de sigur un cîntec de-agonie,
Bucata cea din urmă... De nu te plictisește,
O am aici la mine...

Scoate din buzunar o hîrtie și o dă Elenei.

Poftim și o citește.

Elena începe să citească. În acest timp Costin își duce mereū mîna la piept și voește pare că să-și ascundă durerea.

ELENA, citind.

«Ce glas aud în juru-mă și-atît de trist răsună?
E moartea ce s'apropie în fuga ei nebună...»

Indoaie hîrtia.

Nu mă citesc, știu bine ce va urma...

Arătîndu-î hîrtia.

Ți-o iaă...

Sculîndu-se și ducîndu-se spre masă.

Am s'o ascund eă bine și n'am să ți-o măi daă.

Pune poesia în saltarul mesei. Cînd se întoarce spre Costin, îl vede cu capul răzimat de spătarul fotoliului și cu ochii închiși. Se uită tristă la el și se apropie încet.

Ce măi gîndești?

COSTIN, deschizînd ochii.

Nimica. Mă simt din nou măi răă...

ELENA

De ce nu pot eă, doamne! să fiă în locul tăă
Să sufer pentru tine?...

COSTIN, cu glasul aproape stins și abia stăpînîndu-și durerea.

Am suferi 'mpreună

Și-atuncă...

Se îneacă, voește să se ridice, cade însă arătînd cu mîna spre fereastră.

ELENA

Ce vreaă?...

COSTIN, arătînd fereastra.

Fereastra...

ELENA, nedumerită.

Și ce-î?

COSTIN, cu glas tremurător.

Fii așa bună,

Deschide-o....

Elena deschide fereastra. Pătrunde lumina soarelui ce apune. Se văd vîrfurile arborilor din grădină. Elena se uită tristă la Costin și oftează mereu. Costin se luptă cu durerea.

Ducîndu-și mîna la piept.

Ah! m'apasă... mă 'nec...

Elena cade cu capul pe pieptul lui.

ELENA

Costine !...

COSTIN, strîngînd mîna Elenei.

Mor!

Se ridică puțin și pare că ascultă.

Auzi? Mă chiamă...

ELENA, uitîndu-se la el și strîngîndu-î nervos mîna.

Cine ?

COSTIN, în delir și voind pare că să se ridice.

Mă 'nalț... tot sus... și sbor.

Cade cu capul pe piept și moare. Elena scoate un strigăt de durere și izbucnește într'un hohot de plins.

In fousse
15. 6. 2017
11425 - 11/11/17

